

Технички факултет «Михајло Пупин»
Зрењанин, Буре Баковића бб

Pripremna nastava za prijemni ispit iz testa sklonosti ka IZŽS 2. deo

PRAVNA ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE

Međunarodne konvencije, pravo Evropske unije i nacionalni propisi u oblasti zaštite životne sredine

ZNAČAJ ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Jedan od najznačajnijih problema u savremenom svetu svakako jeste problem zaštite životne sredine i njeno unapređenje primenom odgovarajućih mehanizama i mera.

Ubrzan naučnotehnološki razvoj, primena savremene tehnologije i sve intenzivnija industrijalizacija, čime čovek stalno nastoji da prirodu prilagodi svojim potrebama, dovodi do visokog nivoa zagađenosti prirodnih resursa, što utiče na prirodne uslove u kojima ljudi žive.

Prema tome, postoji potreba uspostavljanja efikasnih programa za zaštitu životne sredine na međunarodnom i nacionalnom nivou.

Aktivna međunarodna saradnja u ovoj oblasti je rezultirala formulisanjem niza dokumenata o zaštiti životne sredine.

Veliki je značaj zaštite životne sredine i neophodna je implementacija međunarodnih konvencija i sporazuma u ekološkoj oblasti.

- **Životna sredina**

jeste skup prirodnih i stvorenih vrednosti čiji kompleksni međusobni odnosi čine okruženje, odnosno prostor i uslove za život.

- **Kvalitet životne sredine**

jeste stanje životne sredine koje se iskazuje fizičkim, hemijskim, biološkim, estetskim i drugim indikatorima.

MEĐUNARODNE KONVENCIJE

Ujedinjene nacije (United Nations - UN) kao univerzalna, međunarodna organizacija osnovane su potpisivanjem Povelje Ujedinjenih nacija u San Francisku 1945. godine, nakon Drugog svetskog rata. Danas ova najvažnija svetska organizacija broji 193 države članice (www.un.org). SFRJ je bila jedan od osnivača UN, budući da je potpisala Povelju već 1945. godine. Republika Srbija je članica UN od 2000. godine.

Sedište UN-a u Njujorku

Za pitanja koja se smatraju posebno značajnim, Generalna skupština UN može organizovati međunarodnu konferenciju kako bi omogućila svetsku pažnju i stvorila konsenzus za zajedničku akciju. Primer je:

- *Konferencija Ujedinjenih nacija o održivom razvoju* u Rio de Ženeiru, Brazil, juna 1992., dovela je do stvaranja UN komisije o održivom razvoju kako bi se ubrzali zaključci donešeni Planom 21.

Tokom 90-ih godina prošlog veka, polazeći od načela utemeljenih generalnim instrumentima međunarodne zajednice Poveljom Ujedinjenih nacija (Charter of the United Nations), Stokholmskom deklaracijom o čovekovoj životnoj sredini (Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment, 1972) i Rio Deklaracijom o životnoj sredini i razvoju (Rio Declaration of the United Nations Conference on Environment and Development 1992), zaključen je određen broj multilateralnih sporazuma koji za predmet imaju neka od najvažnijih pitanja zaštite životne sredine. To su: Okvirna konvencija UN o klimatskim promenama - UNFCCC (1992), Protokol uz Okvirnu konvenciju UN o klimatskim promenama (Kjoto protokol) (1997), Konvencija o zaštiti ozonskog omotača (UNEP) - Bečka konvencija (1985), Montrealski protokol o supstancama koje oštećuju ozonski omotač (1987), Konvencija o biološkoj raznovrsnosti (1992), Konvencija o proceni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu (UN ECE) (EIA Espoo konvencija, 1991), Protokol o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu (2003) i dr.

Arhuska konvencija (1998)

Konvencija o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine – Arhuska konvencija (1998). Arhuska konvencija je usvojena 25. juna 1998. godine, na IV Konferenciji „Životna sredina za Evropu“ u gradu Arhusu (Danska). Narodna skupština Republike Srbije usvojila je Zakon o potvrđivanju Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine (ratifikovana Arhuska konvencija) 12. maja 2009. godine, („Sl. Glasnik RS – Međunarodni ugovori“, br. 38/09).

U hijerarhiji izvora prava međunarodni ugovori nalaze se iznad svih zakona i drugih propisa i opštih akata na nacionalnom nivou na šta se prihvatanjem Arhuske konvencije Republika Srbija obavezala.

Odredbama člana 74. Ustava Republike Srbije („Sl. Glasnik RS“, br. 98/06), definisano je da svako ima pravo na zdravu životnu sredinu i na blagovremeno i potpuno obaveštavanje o njenom stanju, da je svako, a posebno Republika Srbija i autonomna

pokrajina, odgovoran za zaštitu životne sredine, kao i to da je svako dužan da čuva i poboljšava životnu sredinu.

Cilj donošenja Arhuske konvencije je doprinos zaštiti prava svakog lica sadašnjih i budućih generacija da žive u životnoj sredini adekvatnoj svom zdravlju i blagostanju, svaka strana će garantovati pravo pristupa informacijama, učešće javnosti u donošenju odluka i pristup pravdi po pitanjima životne sredine.

Okvirna konvencija o promeni klime

Ujedinjene Nacije (UN) na globalnom nivou predvode aktivnosti u oblasti klimatskih promena. Okvirna konvencija Ujedinjenih nacija o promeni klime (UNFCCC) (UN Climate Change Newsroom, zvaničan sajt: <http://newsroom.unfccc.int/>) usvojena je i potpisana na Svetskom samitu u Rio de Žaneiru, u Brazilu, 1992. godine. Konvencija je stupila na snagu 1994.godine. Ratifikovalo je 195 država koje predstavljaju strane Konvencije. Republika Srbija (RS) je ratifikovala Konvenciju 2001. godine. Osnovni cilj UNFCCC je stabilizacija koncentracije gasova sa efektom staklene bašte na nivou koji bi sprečio negativne antropogene uticaje na klimatski sistem. Takav nivo trebalo bi da se postigne u vremenskom periodu koji bi omogućio ekosistemima da se na prirodan način prilagode promeni klime, koji bi obezbedio da ne bude ugrožena proizvodnja hrane i omogućio dalji stabilan ekonomski razvoj (UNFCCC Article 2).

Od industrijalizovanih zemalja se očekuje da učine najviše u pogledu smanjenja emisija. Te zemlje su Aneks I države i obavezne su da, između ostalog, redovno izveštavaju o svojim politikama i merama u oblasti klimatskih promena i da podnose svoje godišnje inventare o emisijama GHG. The Greenhouse Gas (GHG), <http://www.ghgprotocol.org/>

Industrijski razvijene zemlje su pored toga postigle dogovor da podrže napore i aktivnosti u oblasti klimatskih promena u državama u razvoju pružanjem finansijske podrške (grantovi, krediti, itd.), a njime upravlja Globalni fond za životnu sredinu (GEF).

Kjoto protokol

Uz UNFCCC, u decembru 1997. godine u Kjotu (Japan) usvojen je Kjoto protokol, sa ciljem da se postigne bolje sprovođenje ove Konvencije. Osnovni cilj Kjoto protokola je smanjenje globalnih antropogenih emisija GHG za najmanje 5% u odnosu na nivoe iz 1990. godine, i to u prvom obavezujućem periodu, 2008. – 2012. godine. (http://unfccc.int/kyoto_protocol/items/2830.php) Drugi obavezujući period po Kjoto protokolu pokrenut je kada je u decembru 2012. godine u Dohi, Katar, potpisan Amandman iz Dohe. Tokom drugog obavezujućeg perioda, strane su se obavezale da će smanjiti emisije gasova sa efektom staklene bašte za najmanje 18 % ispod nivoa iz 1990. godine, tokom perioda 2013 - 2020. godine. Izmene iz Dohe još uvek nisu stupile na snagu.

Osnovna razlika između Protokola i Konvencije je što Konvencija podstiče industrijski razvijene zemlje da smanje emisije GHG, dok ih Protokol na to obavezuje. Kjoto protokol je stupio na snagu u RS 17. januara 2008. godine. Posle Kjoto protokola usledili su: Akcioni plan sa Balijsa (2007), Samit u Kopenhagenu (2009), Samit u Kankunu (2010), Samit u Durbanu (2011), Samit u Kataru (2012), Varšavski samit (2013) i Pariski Protokol (2015).

Pariski sporazum

Pariski sporazum je nov globalni pravno obavezujući sporazum o klimatskim promenama i to za period posle 2020. godine. Pariskom sporazumu prethodio je jednoglasan dogovor naučnika da temperatura na Zemlji raste zbog emisije gasova nastalih ljudskom aktivnošću. Konferencija o klimi u Parizu održana je od 30. novembra do 12. decembra 2015. godine. Glavni cilj sporazuma je da se porast temperature u budućnosti svede na ispod 2°C. Sporazum u Parizu traži od svih zemalja da razmotre svoje doprinose emisiji GHGa na svakih pet godina. Delegacije iz oko 150 zemalja učestvovala su u pregovorima o ovom globalnom pravno obavezujućem sporazumu o klimi. (<http://www.consilium.europa.eu/hr/policies/climate-change/>).

EU zauzima važno mesto upregovorima o klimi. Ona aktivno promovira usvajanje pravno obavezujućeg sporazuma kojim bi se svim zemljama potpisnicama dodelile jednake i ambiciozne obaveze koje bi dovele do globalnog smanjenja emisija štetnih gasova za najmanje 60% do 2050. godine (u odnosu na 2010.). EU se sa svoje strane obavezuje da će smanjiti emisije GHGa za najmanje 40% do 2030. (u odnosu na 1990.), kao i za najmanje 80% do 2050. (<http://www.consilium.europa.eu/hr/policies/climate-change/>)

Pariski sporazum je stupio na snagu 4. novembra 2016, trideset dana nakon što su 4. oktobra ispunjeni uslovi, odnosno nakon što su ga ratifikovale najmanje 55 država članica Konvencije koje čine najmanje 55 % globalnih emisija gasova sa efektom staklene bašte. EU je ratifikovala Pariski sporazum o klimatskim promenama 5. oktobra 2016. godine.

Bečka konvencija o zaštiti ozonskog omotača odnosi se na „zaštitu zdravlja čoveka i životne okoline od štetnih efekata koji su posledica promena ozonskog omotača“. (Zakon o ratifikaciji Bečke konvencije o zaštiti ozonskog omotača, „Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori“, br. 1/90.) Osnovni predmet zaštite je ozonski omotač koji je prema odredbi člana 1. Konvencije definisan kao „omotač ozona u atmosferi iznad planetarnog graničnog sloja“. (Čl.1 Bečke konvencije o zaštiti ozonskog omotača.)

Montrealški protokol o supstancama koje oštećuju ozonski omotač ukazuje na glavne supstance koje oštećuju ozonski omotač i donosi specifična ograničenja u vezi nivoa njihove proizvodnje i potrošnje u budućnosti. (Zakon o ratifikaciji Montrealskog

protokola o supstancama koje oštećuju ozonski omotač, Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori”, br. 16/90.)

Hemikalije

Nastoji se da se, do 2020. godine hemikalije koriste i proizvode na način koji neće dovesti do značajnih štetnih dejstava na zdravlje ljudi i na životnu sredinu.

Neophodno je potvrditi posvećenost zdravom upravljanju hemikalijama i opasnim otpadom kroz njihov životni ciklus.

Promovisati ratifikaciju i sprovođenje relevantnih međunarodnih instrumenata u pogledu hemikalija i opasnog otpada, uključujući Roterdamsku konvenciju i Stokholmsku konvenciju.

Osnovni je cilj Roterdamske konvencije o postupku davanja saglasnosti na osnovu prethodnog obaveštenja za određene opasne hemikalije i pesticide u međunarodnoj trgovini podela odgovornosti i saradnja u međunarodnoj trgovini određenim opasnim hemikalijama, a sve u cilju pravilnog rukovanja opasnim hemikalijama tj. u cilju zaštite zdravlja ljudi i životne sredine. («Službeni glasnik R. Srbije – Međunarodni ugovori», br. 38/09 od 25.5.2009.)

Dalje razvijati strateški pristup međunarodnom upravljanju hemikalijama na osnovu Deklaracije iz Bahie I Prioriteta za akciju posle 2000. do 2005. godine.

Podsticati zemlje da što pre počnu da primenjuju novi globalno usklađen sistem za klasifikaciju i etiketiranje hemikalija, kako bi postao potpuno operativan.

ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE U EVROPSKOJ UNIJI

Iako danas različita pitanja u oblasti životne sredine ili u vezi sa životnom sredinom zauzimaju značajan deo aktivnosti EU, tek početkom sedamdesetih godina XX veka, Evropska zajednica (EZ) je počela da preduzima intenzivnije političke akcije u ovoj oblasti.

Prvi propisi koje je **EU** donela u oblasti životne sredine bili su, između ostalih, direktive koje su se odnosile na upravljanje otpadom (1975), kvalitet vode za kupanje (1976), zaštitu ptica (1979), itd.

Razvoj politike i prava životne sredine EU može se pratiti i kroz razvoj mesta i uloge koju pitanja životne sredine imaju u osnivačkim aktima EU. Politika u oblasti životne sredine ugrađena je u ugovornu strukturu EU Jedinim evropskim aktom (1987), da bi njen okvir bio dalje proširivan: Ugovorom o Evropskoj uniji (1992), Ugovorom iz Matrihta (1992), Amsterdamskim ugovorom (1997), Ugovorom iz Nice (2003) i Lisabonskim ugovorom (2009). Odredbama Amsterdamskog ugovora (1997) održivi razvoj je eksplicitno definisan kao cilj EU. <http://www.emins.org/sr/publikacije/knjige/11-vodic-kroz-eu-politike-zivotna-sredina.pdf>.

Najjasnije formulisani **EU ciljevi u oblasti životne sredine** sadržani su u odrebi Ugovora o funkcionisanju EU gde je propisano da politika EU u oblasti životne sredine treba da doprinese postizanju sledećih ciljeva:

- očuvanju, zaštiti i poboljšanju kvaliteta životne sredine,
- zaštiti ljudskog zdravlja,
- opreznom i racionalnom korišćenju prirodnih resursa i,

- unapređenju, na međunarodnom planu, mera za suočavanje sa regionalnim i globalnim problemima životne sredine.

Politika EU u oblasti životne sredine ima za cilj obezbeđenje visokog stepena zaštite, vodeći računa o raznolikosti stanja u različitim regionima EU.

Osnovna načela politike životne sredine EU su:

- načelo predostrožnosti;
- načelo prevencije;
- načelo suzbijanja zagađivanja na samom izboru,
- načelo “zagađivač – plaća”.

Institucije EU nadležne za kreiranje i sprovođenje politike i prava životne sredine

Veći broj različitih institucija EU ima određene nadležnosti u oblasti životne sredine ili mogu imati značaj za oblast životne sredine. To su:

- Evropski parlament,
- Savet Evropske unije (ili Savet ministara),
- Evropska komisija,
- Evropska investiciona banka,
- Sud pravde EU.

Akcioni programi EU u oblasti životne sredine

Akcioni programi EU u oblasti životne sredine predstavljaju dokumenta koja na najširi način utvrđuju politiku EU u ovoj oblasti. Početak njihovog donošenja se podudara sa prvim pokušajima EU da se problemima životne sredine pozabavi na sistematski način. Njima su definisani osnovni polazni stavovi u pogledu procene stanja u pojedinim sektorima relevantnim za životnu sredinu i utvrđeni ciljevi, principi, prioriteti i instrumenti neophodni za ostvarivanje ciljeva. Sadržaj akcionih programa odlikava razvoj politike EU u ovoj oblasti, uključujući i razvoj pitanja nadležnosti ove organizacije u domenu životne sredine, kao i druge elemente politike EU od značaja za životnu sredinu. Do

sada je doneto pet akcionih programa koji su se odnosili na određene vremenske periode:

- prvi akcioni program donet je za period od 1973. do 1976. godine;
- drugi akcioni program se odnosio na period od 1978. do 1981. godine;
- treći akcioni program se odnosio na period od 1982. do 1986. godine;
- četvrti akcioni program se odnosio na period od 1987. do 1992. godine i
- peti akcioni program se odnosio na period od 1993. do 2000. godine.

Šesti akcioni program je od 2001. do 2010. godine, "Životna sredina 2010: naša budućnost, naš izbor". Ovaj strateški dokument obuhvata period prve decenije XXI veka.

Tematske strategije

Tematske strategije su uvedene kao instrumenti kojima se na konkretniji način utvrđuju načini sprovođenja ciljeva iz VI akcionog programa u oblasti životne sredine i predstavljaju nov pristup u razvoju politike EU u oblasti životne sredine.

Tematskim strategijama je obuhvaćeno sledećih sedam oblasti: zaštita zemljišta, morska sredina, održivo korišćenje pesticida, zagađivanje vazduha, urbana sredina, održivo korišćenje i upravljanje prirodnim resursima i reciklaža otpada. Prema odredbama VI akcionog programa, tematske strategije treba da obuhvate identifikaciju predloga koji su potrebni radi dostizanja ciljeva utvrđenih programom, kao i procedura predviđenih za njihovo donošenje (član 4.1).

Kao što je već rečeno, **program EU u oblasti zaštite životne sredine ima za svoj osnovni cilj održivi razvoj**. To znači da kratkoročne ekonomske koristi na štetu životne sredine moraju biti zamenjene održivim modelom ekonomskog i socijalnog razvoja, kao osnove za veću konkurentnost. Evropska strategija za održivi razvoj, usvojena 2001, zasniva se na koordinisanom razvoju zajedničkih politika koje se bave ekonomskom, socijalnom i dimenzijom zaštite životne sredine. Na osnovu nje se ustanovljava skup glavnih ciljeva kako bi se ograničile klimatske promene i povećala upotreba čiste energije, odgovorilo na pretnje po ljudsko zdravlje, efikasnije upravljalo prirodnim

izvorima i unapredio transportni sistem. Na osnovu strategije, EU usvaja akcione programe koji daju konkretnije smernice.

Šesti akcioni program EU (2001-2010) istovremeno utvrđuje **četiri prioritetne oblasti:**

1. **Klimatske promene** – do 2020. smanjiti emisiju gasova koji stvaraju efekat staklene bašte između 20 i 40 %.

2. **Biodivezitet** – očuvanje i obnavljanje strukture i funkcionisanja prirodnih sistema i zaustavljanje nestanka biodiverziteta kroz prihvatanje ekološkog zakonodavstva, zaokruživanje mreže Priroda 2000 (očuvanje prirodnih staništa retkih biljki i životinja), nove inicijative za očuvanje morskih dobara i usvajanje strategija za očuvanje obradivog zemljišta.

3. **Životna sredina i zdravlje** – očuvanje kvaliteta životne sredine koje ne narušava ljudsko zdravlje, ustanovljavanjem sistema za upravljanje rizicima sa hemikalijama, strategije za smanjenje opasnosti od pesticida, zaštita kvaliteta voda, smanjenje buke i strategije za kvalitet vazduha.

4. **Održivo upravljanje resursima i otpadom**- osnovni cilj je odvajanje upotrebe izvora od ekonomskog rasta, posebno tako što bi se uvećala efikasnost korišćenja, povećanje reciklaže i smanjenje otpada.

Osnovni ciljevi politike životne sredine EU su očuvanje prirodnih vrednosti, promocija resursno-efikasne ekonomije i briga o javnom zdravlju.

Politika i zahtevi zaštite životne sredine moraju biti integrisani u kreiranje i sprovođenje svih politika i aktivnosti EU, prvenstveno u pogledu promovisanja principa održivog razvoja (Čl. 11 Ugovora o funkcionisanju EU).

U procesu kreiranja politike životne sredine EU uzima u obzir najnovija naučna dostignuća i dostupne podatke, podržava upotrebu najboljih tehnologija i uvažava regionalne razlike i specifičnosti različitih regiona.

Kreiranje politike životne sredine podrazumeva poštovanje osnovnih prava i prava javnosti da u ovom procesu učestvuje. EU je potpisnica Arhuske konvencije i primena ove Konvencije je obezbeđena kroz sekundarno zakonodavstvo EU.

Aktivnost EU u oblasti zaštite životne sredine je zasnovana na principima preventivnih aktivnosti - šteta nastala po životnu sredinu treba u najvećoj mogućoj meri da bude zaustavljena na svom izvoru, a zagađivač plaća nastalu štetu, čime se uvodi koncept **ekološke štete**. Direktivama EU je utvrđena i mogućnost krivičnog gonjenja zagađivača.

European Environment Agency

Evropska agencija za životnu sredinu (European Environment Agency - EEA) je telo koje prati i sakuplja informacije o svim pitanjima koji su u vezi sa zaštitom životne sredine. Ona obezbeđuje državama članicama tehničke, naučne i ekonomske informacije koje se odnose, ili imaju vezu sa zaštitom životne sredine. Možete pratiti na linku: <http://www.eea.europa.eu/>.

Agencija za zaštitu životne sredine, u RS, saraduje sa Evropskom agencijom za životnu sredinu (EEA). Agencija za zaštitu životne sredine RS, kao organ u sastavu Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine, sa svojstvom pravnog lica, obavlja stručne poslove koji se odnose na:

- Razvoj, usklađivanje i vođenje nacionalnog informacionog sistema zaštite životne sredine (praćenje stanja činilaca životne sredine kroz indikatore životne sredine, registar zagađujućih materija i dr.);
- Sprovođenje državnog monitoringa kvaliteta vazduha i voda, uključujući sprovođenje propisanih i usaglašenih programa za kontrolu kvaliteta vazduha, površinskih voda i podzemnih voda;
- Upravljanje Nacionalnom laboratorijom;
- Prikupljanje i objedinjavanje podataka o životnoj sredini, njihovu obradu i izradu izveštaja o stanju životne sredine i sprovođenju politike zaštite životne sredine;
- Razvoj postupaka za obradu podataka o životnoj sredini i njihovu procenu;
- Vođenje podataka o najboljim dostupnim tehnikama i praksama i njihovoj primeni u oblasti zaštite životne sredine;
- Saradnju sa Evropskom agencijom za životnu sredinu (EEA) i evropskom mrežom za informacije i posmatranje (EIONET), kao i druge poslove određene zakonom.

Vidi link : <http://www.sepa.gov.rs/index.php>.

U EVROPSKOJ UNIJI:

1. U EU se reciklira oko 60% otpada.

2. U zemljama EU je, 2010. godine, stupila na snagu zabrana upotrebe plastičnih kesa u cilju smanjenja zagađivanja životne sredine.

3. Smanjenje rizika od ekoloških incidenata nije moguće bez značajnih investicija i izgradnje sistema upravljanja rizikom u skladu sa EU propisima i praksom.
<http://media.cgo-cce.org/2015/04/cgo-cce-zastita-zivotne-sredine.pdf>.

Više informacija o politici EU, najznačajnijim pravnim aktima i drugim dokumentima možete pronaći na sledećim stranicama:

- Generalni direktorat za životnu sredinu (*Directorate-General for the Environment*) – ec.europa.eu/dgs/environment/index_en.htm
- Stranica Evropske komisije o životnoj sredini – ec.europa.eu/environment/index_en.htm
- Evropska agencija za životnu sredinu (*European Environment Agency*) – www.eea.europa.eu

USKLAĐIVANJE PROPISA REPUBLIKE SRBIJE SA PROPISIMA EVROPSKE UNIJE

Zaštita životne sredine i njeno očuvanje jedan je od najznačajnijih problema sa kojim se suočava svako društvo, pa i naše društvo.

Danas ekološka politika Evropskoj Uniji (EU) zauzima važno mesto u aktivnostima EU. U tom pravcu je usaglašena neophodnost uspostavljanja **evropskih standarda** u cilju obezbeđenja zaštite i unapređivanja kvaliteta životne sredine, zaštite ljudskog zdravlja i obezbeđivanja racionalnog korišćenja prirodnih resursa.

U Republici Srbiji (RS) traje usklađivanje propisa sa propisima EU. Poslednjih godina RS je donela više zakona kojima je preuzela ili uspostavila pravni osnov za preuzimanje standarda kvaliteta životne sredine iz Direktiva EU.

Zakon o zaštiti životne sredine "Službeni glasnik Republike Srbije" br. 66/91, 83/92, 53/93, 67/93, 48/94, 53/95) uređuje **integralni sistem zaštite** životne sredine kojim se

obezbeđuje ostvarivanje prava čoveka na život i razvoj u zdravoj životnoj sredini i uravnotežen odnos privrednog razvoja i životne sredine u Republici Srbiji.(Čl. 1)

Pitanje zaštite i očuvanja prirode, biološke, geološke i predeone raznovrsnosti, kao dela životne sredine, uređena su u Republici Srbiji, odredbama **Zakona o zaštiti prirode** (Službeni glasnik Republike Srbije "br. 36/09, 88/2010 i 91/2010) podzakonskim aktima, kao i ratifikovanim međunarodnim ugovorima.

U oblasti zaštite vazduha u RS osnovni izvor prava je **Zakon o zaštiti vazduha** usvojen u maju, 2009. godine, sa izmenama 2013.godine,koji je u potpunosti usklađen sa Direktivom 2008/50/EZ, a predstoji usklađivanje sa nekim direktivama. Potpuna usklađenost postići će se donošenjem podzakonskih propisa na osnovu ovog Zakona. Zakonom o zaštiti vazduha uređuje se upravljanje kvalitetom vazduha i određuju mere, način organizovanja i kontrola sprovođenja zaštite i poboljšanja kvaliteta vazduha kao prirodne vrednosti od opšteg interesa koja uživa posebnu zaštitu. (čl.1) Osnovni ciljzakona je sprečavanje ili smanjenje štetnih posledica po zdravlje ljudi i/ili životne sredine putem mera zaštite i unapređenja kvaliteta vazduha.

Republika Srbija je od 2001. godine, članica Okvirne konvencije UN o promeni klime (UNFCCC), a od 2008. godine, Kjoto protokola, u statusu zemlje u razvoju (ne-Aneks I država). Kao ne – Aneks I država članica, RS nema obavezu smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte, ali je u obavezi da redovno podnosi izveštaje Konferenciji strana Konvencije koji uključuju procenu ranjivosti sektora i sistema na izmenjene klimatske uslove, proračune emisija gasova sa efektom staklene bašte, predlog mera mitigacije, kao i da uključi problem klimatskih promena u sektorske i nacionalne strategije razvoja zemlje.

Od ratifikacije UNFCCC i Kjoto protokola učinjeni su značajni naponi na uspostavljanju zakonodavnog, institucionalnog i političkog okvira. Prvi paket zakona u oblasti zaštite životne sredine je donet 2004. godine. Značajan napredak u borbi protiv klimatskih promena započeo je sa procesom pridruživanja RS EU i usklađivanjem nacionalnog zakonodavstva sa pravnim tekovinama EU, posebno imajući u vidu da su osnovni

principi relevantnog zakonodavstva EU zapravo zasnovani na borbi protiv klimatskih promena.

Kao ne – Aneks I državi članici Konvencije, RS je dostupan Mehanizam čistog razvoja. U skladu sa obavezama, uspostavljeno je Nacionalno telo za sprovođenje Mehanizma čistog razvoja Kjoto protokola (DNA). Do sada je registrovano 7 projekata Mehanizma čistog razvoja (CDM) u RS. <http://www.klimatskepromene.rs/cdm-projekti>.

Osim toga, prateći nove mogućnosti borbe protiv klimatskih promena pod okriljem UNFCCC, RS je izradila Nacionalno prilagođene mere ublažavanja (NAMA).

Prvi izveštaj RS prema UNFCCC

Prvi izveštaj RS prema UNFCCC je podnet 2010. godine, u kojem je između ostalog navedeno da je energetska sektor najveći izvor gasova sa efektom staklene bašte, ali istovremeno i sektor sa najvećim potencijalom za primenu mera mitigacije. <http://www.klimatskepromene.rs/prvi-azurirani-izvestaj>.

Upravljanje hemikalijama i biocidnim proizvodima u nadležnosti je Agencije za hemikalije, koju je Vlada osnovala „kao samostalnu, razvojnu, stručnu i regulatornu organizaciju koja vrši javna ovlašćenja u skladu sa zakonom“. Inspekcijski nadzor u oblasti hemikalija vrše inspekcija zaštite životne sredine, tržišna i inspekcija lokalne samouprave. Osnovni izvori nacionalnog prava su **Zakon o hemikalijama** („Službeni list SRJ“ br. 36/09) koji je delimično usaglašen sa Uredbom 1907/2006 (Uredba REACH), ali se smatra da je u potpunosti usaglašen sa većim brojem EU propisa. Za Zakon o biocidnim proizvodima („Službeni list SRJ“ br. 36/09) se smatra da je u potpunosti usklađen sa Direktivom 98/8/EZ.

Poglavlje 27 u pregovorima za pristupanje Republike Srbije EU

U našoj zemlji **harmonizacijom pravnih propisa** iz oblasti zaštite životne sredine sa propisima EU preuzimaju se i primenjuju evropski i svetski standardi.

Takođe, unapređenju i usklađivanju zaštite životne sredine i prirode doprinosi i primena odredbi i principa međunarodnih konvencija koje je naša zemlja ratifikovala.

Poglavlje u pregovorima za pristupanje Republike Srbije EU koje se odnosi na oblast zaštite životne sredine je poglavlje 27.

Proces EU integracija u oblasti zaštite životne sredine odvija se u tri oblasti: harmonizacija propisa, izgradnja administrativnih kapaciteta i kapaciteta institucija u oblasti zaštite životne sredine, kao i obezbeđivanje finansijskih resursa.

U našoj zemlji, u okviru pregovaračkog Poglavlja 27, neophodno je dalje usaglašavanje sa politikama EU koje se odnose na životnu sredinu i klimatske promene.

RS je do sada najviše postigla u okviru usklađivanja domaćih propisa sa evropskim, ali je neophodno maksimalno angažovanje svih subjekata, od Republike i Autonomne pokrajine, preko lokalnih samouprava, nevladnih organizacija i drugih subjekata.

